

1. ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา : การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวนซินโดรมปฐมวัยโดยใช้เทคนิค Visual Strategies

2. คำสำคัญ Visual Strategies ทักษะทางสังคม เด็กดาวนซินโดรม

3. สรุปผลงานโดยย่อ :

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะสำคัญของมนุษย์ที่ใช้ปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกัน และจำเป็นสำหรับทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กที่กำลังเรียนรู้โลกผ่านสิ่งต่างๆ ยิ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทางสังคมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความสำเร็จด้านอื่นๆ ในอนาคต ทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี เพราะการจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีจะต้องได้รับการปลูกฝังที่ดีตั้งแต่ช่วงวัยที่ยังเป็นต้นกล้าอ่อนๆเช่นเดียวกับเด็กปฐมวัย เพราะคนที่มีทักษะทางอารมณ์และสังคมที่มั่นคงจะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ซึ่งการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ แต่ละคนเรียนรู้ได้ดีแตกต่างกัน บางคนเรียนรู้ได้ดีจากการได้ยิน จากการมองเห็น สมพร หวานเสริญ (2552) กลวิธีการเรียนรู้ผ่านการมองเห็น (Visual Strategies) ถือเป็นตัวช่วยในการพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะช่วยให้เด็กได้ทำความเข้าใจในสถานการณ์ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับนักจิตวิทยาได้แบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 ประเภท แม้จะอายุน้อย ผู้คนเรียนรู้ได้ดีจากการมองเห็น 83% เรียนรู้จากการฟัง 11% และ เรียนรู้จากการสัมผัสได้ 6% โดยตามแนวคิดของแบนดูรา กล่าวว่าพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามสามารถปรับหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้เป็นการกระตุ้นเด็กให้มีการเรียนรู้พัฒนาการทางด้านสังคม โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น ที่สำคัญการฝึกทักษะทางสังคมนั้นต้องอาศัยความสม่ำเสมอ และการทำซ้ำๆ เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ได้

4.ชื่อหน่วยงาน : หอผู้ป่วยดาวน

5. สมาชิกทีม :

1. นางอัญชรส	ทองเพ็ชร	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	ที่ปรึกษาโครงการ
2.นางสาวเยาวลักษณ์	วีระเทศ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	(หัวหน้าทีม)
3.นางสาวเสาวลักษณ์	ช่างสมบุญ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	
4. นางศิริลักษณ์	พงษ์ไทย	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ	
5. นางสาวภักจิรา	โรจโนภาส	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ	
6. นางสาวณนพพร	ก้านเพชร	ผู้ช่วยพยาบาล ส.4	

6. เป้าหมาย : เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็กดาวน์ซินโดรมวัยก่อนเรียน

7. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

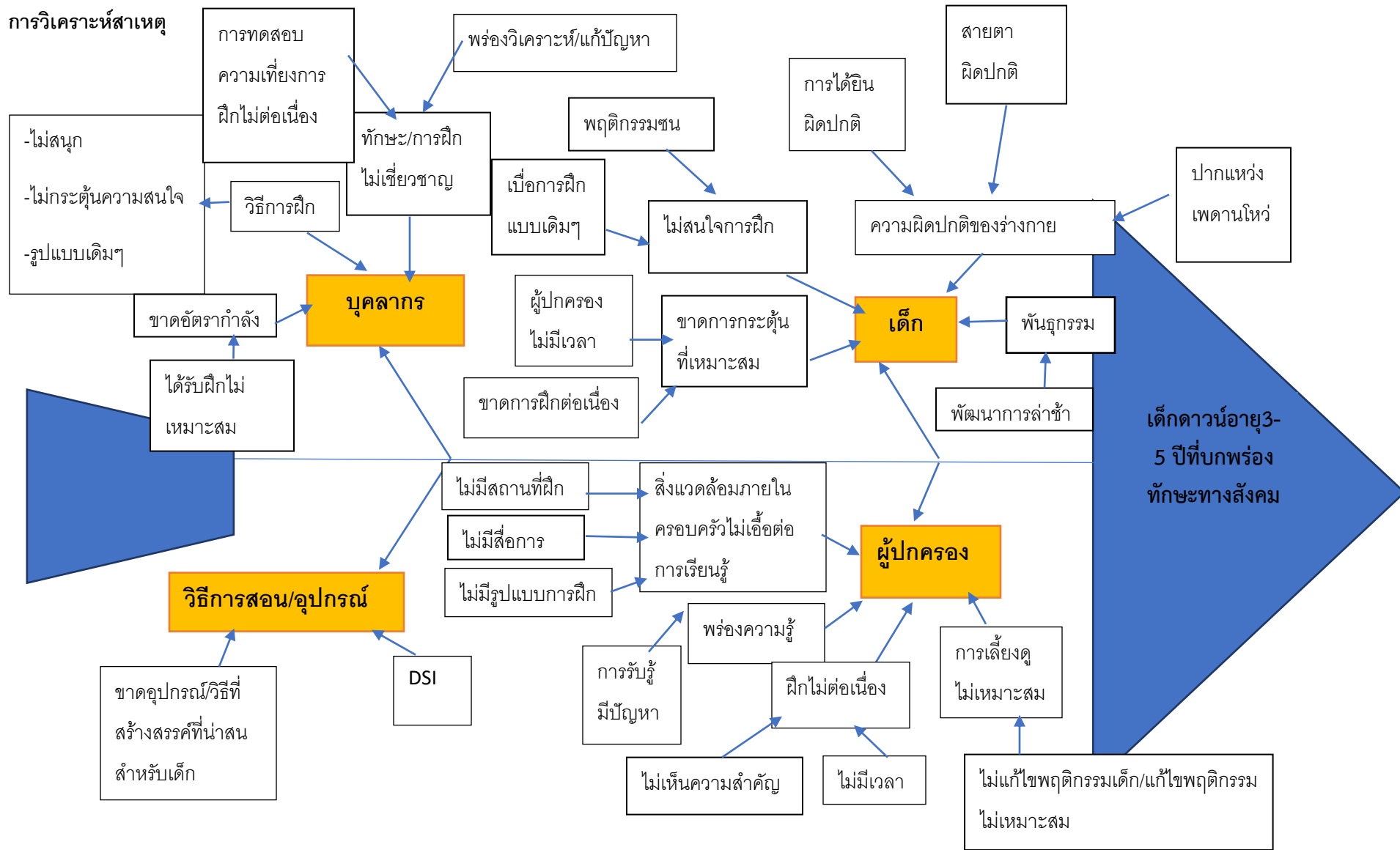
เด็กดาวน์ซินโดรมเป็นเด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับพัฒนาการหลายด้าน ความบกพร่องที่เห็นเด่นชัดได้แก่ ด้านการเข้าสังคม การเคลื่อนไหว และภาษาเป้าหมายสำคัญในการรักษาเด็กกลุ่มอาการดาวน์คือการดูแลบำบัดรักษาให้มีสุขภาพดี และส่งเสริมพัฒนาการให้สามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จากงานวิจัยของ Kari-Anne et al. (2017) กล่าวว่าควรช่วยให้เด็กดาวน์ซินโดรมมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้นตั้งแต่วัยก่อนเรียน เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ ตลอดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

จากการติดตามผลการประเมินสมรรถนะทางสังคมเด็กดาวน์ซินโดรมพบว่า เมื่อครบรอบประเมินโปรแกรม 3 เดือน ในเด็กจำนวน 16 คน เด็กที่มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมดีขึ้นมีจำนวน 8 คน ในขณะที่เด็กอีก 8 คนมีคะแนนสมรรถนะทางสังคมลดลง ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทางสังคมเช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่เหมาะสม รอคอยไม่เป็น ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ ร้องไห้ ดิ้น เมื่อถูกขัดใจ ไม่เข้าใจมรรยาท่าง่ายๆ เช่น การสวัสดี ขอบคุณ เป็นต้น จึงส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของพวกเขา และส่งผลในการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆที่โรงเรียนได้

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เด็กมีปัญหาพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว พบว่าเกิดจากสาเหตุหลัก 4 ด้าน ได้แก่ด้านที่หนึ่งสาเหตุจากพยาธิสภาพโรคของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ที่มีภาวะโรคร่วมทางกาย ด้านที่สองสาเหตุจากผู้ปกครองพร่องความรู้ในการฝึกทักษะทางสังคมแก่เด็กที่ถูกวิธีรวมทั้งขาดความตระหนักในการฝึก ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลองฝึกคิดว่าเด็กยังเล็กทำไม่ได้ ผู้ปกครองมีรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กไม่เหมาะสม ด้านที่สามจากปัจจัยบุคลากรพร่องความรู้และทักษะการฝึกทักษะสังคมแก่เด็ก ใช้วิธีเดิมๆ และด้านสุดท้ายเครื่องมือที่ใช้ฝึกยังไม่หลากหลายพอ ไม่น่าสนใจ จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลทำให้เด็กยังบกพร่องทักษะทางสังคม

จากปัญหาพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าว คณะทำงานจึงเลือกมาพัฒนาปรับปรุงงานในปี นี้ โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหา จากข้อสรุปที่ได้ คณะทำงานจึงได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา สำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมปฐมวัย เพื่อให้เด็กเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมในการอยู่ร่วมกับการแสดงออกในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม จึงได้นำมาสู่แนวคิดในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรม โดยใช้เทคนิคกลวิธีการเรียนรู้ผ่านการมอง (Visual Strategies) หรือ Visual instruction คือ การใช้ภาพช่วยในการเรียนรู้ และนำภาพมาแยกย่อยแสดงเป็นตารางกิจกรรมเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน เป้าหมายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นขั้นตอน ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้โดยรวมทั้งยังส่งผลพัฒนาให้เด็กสามารถปฏิบัติพฤติกรรมทางสังคมได้ (Richard, 2000) และสามารถเรียนรู้และเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ด้วยการนำเสนอภาพวิธีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ในสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้เทคนิค Visual Strategies

การวิเคราะห์สาเหตุ

8. กิจกรรมการพัฒนา :

1. ประชุมคณะทำงานหลังจากได้วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ เพื่อวางแผนในการดำเนินงาน
2. ทบทวนแนวทางใน การพัฒนาทักษะด้านสังคมเด็กปฐมวัย โดยทบทวนวรรณกรรมและหาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
3. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 แบบประเมินสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วยหัวข้อเกี่ยวกับ ด้านการรับรู้ตัวตนจำนวน 3 ข้อ ด้านการควบคุมตนเองจำนวน 3 ข้อ และ ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 30 มีเกณฑ์ให้คะแนนคือ ทำไม่ได้ = 0 คะแนน ทำได้โดยผู้ใหญ่ช่วยเหลือ = 1 คะแนน ทำได้เองโดยมีผู้ใหญ่เตือนเป็นบางครั้ง = 2 คะแนน ทำได้ดีและสม่ำเสมอทุกสถานการณ์ = 3 คะแนน

3.1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรม ได้แก่

1. สวีตตี้ตอนเช้า
2. กิจกรรมเข้าแถว สวดมนต์
3. กิจกรรมออกกำลังกายตามจังหวะเพลง
4. กิจกรรมการแนะนำตัว
5. กิจกรรมเข้ารับการสอนรายบุคคล
6. กิจกรรมกลุ่มใหญ่
7. กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน
8. กิจกรรมสวีตตี้ ก่อนกลับบ้าน

คนที่	คะแนนพฤติกรรมทางสังคมในการเข้าร่วมกิจกรรม							
	กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3	กิจกรรมที่ 4	กิจกรรมที่ 5	กิจกรรมที่ 6	กิจกรรมที่ 7	กิจกรรมที่ 8
1	2	2	2	2	2	1	2	0
2	2	2	1	1	2	1	1	1
3	2	2	2	1	2	1	2	1
4	1	1	1	0	1	1	1	0
5	1	1	1	1	2	0	1	0
6	1	1	2	2	1	1	1	0
7	2	2	2	1	2	1	1	1
8	2	1	2	1	1	1	0	0
9	1	1	2	1	1	0	0	1
10	0	0	0	0	1	0	0	0
11	0	0	0	0	1	0	1	0
12	0	0	0	1	0	0	0	0
13	0	0	0	1	0	0	0	0
14	1	1	1	1	1	1	0	1
15	0	0	0	1	0	1	0	1
16	0	0	0	1	0	0	0	0

การแปลผลค่าคะแนน

0 หมายถึง ร้องไห้ ดิ้น ชัดขึ้น เดินหนี ไม่ยอมทำแม้จะจับมือช่วยให้ทำ

1 หมายถึง ต้องช่วยโดยการจับมือทำ เรียกชื่อกระตุ้นเป็นระยะๆ

2 หมายถึง ต้องช่วยโดยการจับข้อมือทำ พูดชี้แนะเป็นระยะๆ ทำกิจกรรมได้เองประมาณ 1/2 ส่วน

3 หมายถึง ต้องช่วยบ้าง โดยการสะกิดแขน ลำตัว กระตุกเสื้อเบาๆ พร้อมพูดชี้แนะเป็นระยะๆ ทำกิจกรรมได้เอง 2/3 ส่วน

4 หมายถึง สามารถร่วมมือทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ปฏิบัติตามคำสั่งได้ โดยพูดชี้แนะในบางครั้ง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม คือ กลวิธีการเรียนรู้ผ่านการมอง (Visual Strategies) โดยใช้รูปภาพแสดง ตารางเวลาและกิจกรรมต่างๆ (ติตบอร์ด) 8 รูป คือ รูปกิจกรรม สวัสดิ์พยาบาลตอนเช้า กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมสวดมนต์ กิจกรรมออกกำลังกายตามจังหวะเพลง กิจกรรมการแนะนำตัว กิจกรรมเข้ารับการสอนรายบุคคล กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน กิจกรรมสวัสดิ์พยาบาล ก่อนกลับบ้าน

คณะทำงานได้นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 ราย ในช่วงเดือน มกราคม 2566 - ปัจจุบัน โดย กำหนดขั้นตอน ดังนี้

1.พยาบาลเจ้าของข้อมูลอธิบายพร้อมการสาธิตให้ผู้ปกครองของเด็กทราบวิธีการใช้เครื่องมือ Visual Strategiesพร้อมให้ผู้ปกครองสาธิตย้อนกลับให้ดู โดยอธิบายว่า เมื่อเสร็จกิจกรรมในแต่ละช่วงเช่น เสร็จจาก กิจกรรมกลุ่มใหญ่ในช่วงเช้า / กิจกรรมการสอนรายบุคคลและเสร็จกิจกรรมกลุ่มใหญ่หลังการสอนรายบุคคล /กิจกรรมการรับประทานอาหารกลางวันและเตรียมตัวกลับบ้าน ...ผู้ปกครองต้องนำเด็กมานั่งข้างหน้า หรือนั่งบนตัก แล้วชี้ / กระตุ้น / จับมือเด็กชี้ที่ภาพและให้หยิบภาพกิจกรรม ที่เด็กได้ทำเสร็จไปแล้วในช่วงนั้นๆติดบนแผ่นตารางตามลำดับก่อน-หลัง พร้อมพูดอธิบายเด็กสั้นๆเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆให้เด็กฟัง

2. จากนั้นให้ผู้ปกครองเริ่มปฏิบัติจริง โดยเมื่อเสร็จกิจกรรมกลุ่มในแต่ละช่วง ผู้ปกครองนำเด็กมานั่งข้างหน้า หรือนั่งบนตัก แล้วชี้ / กระตุ้น / จับมือเด็กชี้ที่ภาพและให้หยิบภาพกิจกรรม ที่เด็กได้ทำเสร็จไปแล้วติดบนแผ่นตารางตามลำดับก่อน-หลัง (ในแต่ละช่วง) พร้อมพูดอธิบายเด็กสั้นๆเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆให้เด็กฟัง โดยน้ำเสียงที่ใช้อ่าน ควรให้นุ่มนวล ชัดเจน เว้นจังหวะ ไม่เร็วเกินไป และสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะที่อ่านทุกครั้ง

9.การวัดผลการเปลี่ยนแปลง

:

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- **ระยะที่ 1** การเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 26 ธันวาคม –29 ธันวาคม 2565 ประเมินทักษะด้านสังคม เด็กดาวน์ซินโดรมโดยใช้แบบประเมินสมรรถนะทางสังคม และ ประเมินคะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม (pre-test)
- **ระยะที่ 2** การใช้ กลวิธีการเรียนรู้ผ่านการมอง (Visual Strategies)
- **ระยะที่ 3** ปรับปรุง และพัฒนาตามคำแนะนำของผู้พหุวิชาชีพ และวัดผล (post-test) ทุก 3 เดือน

10. บทเรียนที่ได้รับ ► การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมปฐมวัยโดยใช้เทคนิค Visual Strategies เป็นความมุ่งมั่นของทีมที่จะแก้ปัญหาคือความบกพร่องทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรม มีความร่วมมือ ร่วมใจ ในการค้นหา งานวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันทำอุปกรณ์ ที่จะใช้เป็น intervention โดยก่อนนำไปให้ผู้ปกครองใช้กับเด็ก ทางทีมจะทดลองใช้ดูก่อน

11. การติดต่อกับทีมงาน ติดต่อคุณนางสาวเยาวลักษณ์ วีระเทศ เบอร์ภายใน : 70401-2

อ้างอิง

อาพร ตีรสีน. (2550). ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการเรียนรู้ผ่านการมองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของ

นักเรียนออทิสติก. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
การศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Hodgdon,L. (1995). **Solving behavior problem through the use of visually supported**

communication. In K. Quill (Ed.). Teaching children with autism. Albany : Delmar Publishing Co.

Hodgdon,L. (2000). **Visual strategies for improving communication: practical supports for school**

and home. 10thed printing. Michigan Quirkroberts Publishing.

Kari-Anne B. Næss, Egil Nygaard, Johanne Ostad, Anne-Stine Dolva & Solveig-Alma Halaas Lyster. (2017).

**The profile of social functioning in children with Down syndrome, Disability and
Rehabilitation, 39:13, 1320-1331, DOI: 10.1080/09638288.2016.1194901**